

ÚSTAVNÝ SÚD SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Hlavná 110, 042 65 Košice 1

P. O. Box E – 35

PREHEAD VYBRANÝCH ROZHODNUTÍ ÚSTAVNÉHO SÚDU SLOVENSKEJ REPUBLIKY

za obdobie VIII./2020
Senát I

Nález:

spisová značka	II. ÚS 164/2017
populárny názov	Podmienky sudcovskej spôsobilosti
sudca spravodajca	Miloš Maďar
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	07.07.2020
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 30 ods. 4
analytická právna veta	Pre naplnenie princípu transparentnosti uznesenia súdnej rady nemusia zahŕňať komponent tradičného odôvodnenia, avšak súdna rada je povinná o to poctivejšie dodržiavať požiadavky transparentného konania o predpokladoch sudcovskej spôsobilosti v zmysle citovaných ustanovení zákona o súdnej rade. Inak povedané, zo samotného priebehu zasadnutia súdnej rady, otázok kladených uchádzačovi v rámci jeho verejného vypočutia, prípadných reakcií členov súdnej rady či z predložených materiálov musí byť možné vnímať a zistiť, čo bolo konkrétnym dôvodom, pre ktorý napr. nebol uchádzač súdnou radou zvolený, prípadne ktoré informácie zistené o uchádzačovi boli zo strany súdnej rady vnímané ako problematické pre jeho prípadný výkon funkcie sudcu.
skutkový stav a základné fakty	Sťažovateľka bola rozhodnutím výberovej komisie zo 4. mája 2016 vyhlásená za jednu z úspešných uchádzačiek na obsadenie troch voľných miest sudcov pre Okresný súd Bratislava I. Súdna rada napadnutým uznesením na základe podkladov Národného bezpečnostného úradu v tajnom hlasovaní rozhodla, že sťažovateľka nespĺňa predpoklady sudcovskej spôsobilosti, ktoré dávajú záruku, že funkciu sudcu bude vykonávať riadne.
z odôvodnenia	Predmetom ústavnej sťažnosti je námietka sťažovateľky, podľa ktorej súdna rada nepostupovala pri vydávaní napadnutého uznesenia ústavne konformným spôsobom a napadnutým uznesením zasiahla do jej základného práva podľa čl. 30 ods. 4 ústavy. Podstatou aktuálnej sťažnosti je tak fakticky nutnosť zistenia toho, čo je obsahom práva kandidáta na vymenovanie za sudcu na rovný prístup k verejným funkciám voči súdnej rade. Ústavný súd tu rozhoduje, či súdna rada porušila právo kandidáta na vymenovanie za sudcu na rovný prístup k verejným funkciám. S ohľadom na rozhodovanie súdnej rady ústavný súd dáva do pozornosti skutočnosť, že otázkou kvality procesu posudzovania kandidátov na vymenovanie za sudcov pred súdnou radou a ústavnými podmienkami kladenými na kvalitu aktu súdnej rady o splnení predpokladov sudcovskej spôsobilosti kandidátom na vymenovanie za sudcu sa ústavný súd podrobne a

vyčerpávajúco zaoberal v náleze sp. zn. II. ÚS 29/2011 z 13. decembra 2012. Tam uvedené východiská a právne závery sú plne aplikovateľné aj na vec sťažovateľky a ústavný súd bude preto aj z týchto pri posudzovaní ústavnej sťažnosti sťažovateľky vychádzať.

Súdna rada, tak ako je zakotvená v ústave a konkretizovaná v zákonnej úprave, nebola, čo sa týka jej povahy a postavenia a z nich vyplývajúcich charakteristík, teoreticky precizovaná alebo dogmaticky „ukotvená“, a preto nie je ľahké priradiť jej exaktnú ústavnoprávnu charakteristiku – už v minulosti ju ústavný súd označil za orgán *sui generis* (I. ÚS 62/06).

Samotná okolnosť, že určitý orgán hlasuje, a to dokonca tajne, nemôže bez ďalšieho určovať, či jeho rozhodnutia majú alebo nemajú byť odôvodnené, a podobne sama osebe nemôže určovať rozsah dôvodov, na ktorých môže tento orgán prípadne založiť svoje rozhodnutie. Ústavné a zákonné medze oprávnení ustanovujúceho orgánu a jeho postavenie sú určovateľom spôsobu jeho rozhodovania (porov. I. ÚS 5/03).

V existencii jednotlivých ústavných orgánoch sa prelína komponent vôle a komponent racionálnosti. Telesom, kde je vôľový prvok najsilnejšie zastúpený, je parlament. Na druhej strane stojí súdnictvo, ktoré čerpá svoju legitimitu z expertnosti, z poznania práva. Súdny operujú v normatívnom priestore práva, právneho štátu a vo faktickom priestore demokracie (porov. Soeharno, J. The Integrity of the Judge. A Philosophical Inquiry, Ashgate, 2009, s. 20 a nasl.).

Ústavný súd už taktiež konštantne judikoval, že zákaz svojvôle, ktorý je s požiadavkou objektivity spojený ako jeho negácia, je jedným zo samozrejmych znakov materiálneho právneho štátu (porov. PL. ÚS 52/99, PL. ÚS 49/03, PL. ÚS 1/04, PL. ÚS 12/05). To, že súdna rada pri výkone právomoci napr. hlasuje tajne, neznamená, že nie je možné vyhovieť istým implicitným požiadavkám objektívnosti, a to napríklad vypočúť kandidáta na vymenovanie za sudcu, zverejnením zápisnice z rokovania súdnej rady, verejnosťou zasadnutia, zverejnením záznamu zo zasadnutia či (inou) justifikáciou. Navyše, zo zodpovednosti, presnejšie „spočítateľnosti“ (*accountability*) súdnej rady z hľadiska objektívneho ústavného práva vyplýva (ako implikácia) subjektívne právo kandidáta na vymenovanie za sudcu uchádzať sa za rovných podmienok o funkciu sudcu (porov. Káčer, M. Múdrejší proti väčšine. In: Procházka, R., Káčer, M. Exemploducti. Pocta k životnému jubileu Jozefa Prusáka. Trnava : Právnická fakulta Trnavskej univerzity, 2012. s. 74 a nasl.).

Na druhej strane konfigurácia súdnej rady sa zreteľne prejavuje v neustálom hľadaní podoby (ne)odôvodňovania rozhodnutí súdnej rady. Ústavný súd v náleze vo veci sp. zn. III. ÚS 79/04 uviedol, že uznesenie súdnej rady ako výsledok hlasovania orgánu verejnej moci je právnou skutočnosťou verejného práva vo forme rozhodnutia adresovaného prezidentovi. Nejde o individuálny právny akt (ako výsledok činnosti príslušného orgánu, ktorým sa zakladajú, menia alebo rušia, prípadne autoritatívne zisťujú oprávnenia a povinnosti subjektov), ale o osobitný druh právneho konania. Výsledok hlasovania týkajúci sa kreovania verejných, resp. ústavných činiteľov (nielen rozhodnutie súdnej rady o predložení návrhu kandidáta na vymenovanie za sudcu prezidentovi) sa neodôvodňuje, pričom za hlasovanie nemožno brať hlasujúceho na zodpovednosť. Ústavná a zákonná úprava nepripúšťa v predmetných súvislostiach ani možnosť odvolania proti rozhodnutiu. Ústavný súd aj v ďalších obdobných veciach používal tieto východiská (porov. III. ÚS 128/09; porov. tiež Bobek. M. Volba soudce mezinárodního soudu jako právní skutečnost? In: Jiné právo, 13. september 2009).

Zákonodarca tak našiel v tom čase rovnováhu medzi takpovediac nezávislosťou či autonómnosťou súdnej rady na jednej strane (čl. 141a ústavy) a jej zodpovednosťou i transparentnosťou na strane druhej. Ústavný súd v danom momente nemá dôvod spochybňovať túto rovnováhu nastavenú zákonodarcom

(porov. tiež II. ÚS 269/09) a vyslovuje, že pre naplnenie princípu transparentnosti uznesenia súdnej rady nemusia zahŕňať komponent tradičného odôvodnenia, avšak súdna rada je povinná o to poctivejšie dodržiavať požiadavky transparentného konania o predpokladoch sudcovskej spôsobilosti v zmysle citovaných ustanovení zákona o súdnej rade. Inak povedané, zo samotného priebehu zasadnutia súdnej rady, otázok kladených uchádzačovi v rámci jeho verejného vypočutia, prípadných reakcií členov súdnej rady či z predložených materiálov musí byť možné vnímať a zistiť, čo bolo konkrétnym dôvodom, pre ktorý napr. nebol uchádzač súdnou radou zvolený, prípadne ktoré informácie zistené o uchádzačovi boli zo strany súdnej rady vnímané ako problematické pre jeho prípadný výkon funkcie sudcu.

Ústavný súd, zaštitujúci sa prezentovaným penzom východisk, *in concreto* obdobne ako vo veci vedenej na ústavnom súde pod sp. zn. I. ÚS 396/2016 hodnotí, že sťažovateľka ako kandidátka na vymenovanie za sudcu bola účastníka konania (rozhodovania) pred súdnou radou o predpokladoch sudcovskej spôsobilosti, dostala sa jej príležitosť vyjadriť sa k zisteniam vyplývajúcim z podkladov zabezpečených Národným bezpečnostným úradom a samotnou súdnou radou, odpovedať na položené otázky, byť účastníka rozpravy, pričom zo znenia vyhotovenej zápisnice je okrem účasti, programu zasadnutia súdnej rady a obsahu prijatých uznesení zrejmý aj obsah, priebeh rokovania a výsledok hlasovania o tomto bode programu zasadnutia súdnej rady. Po oboznámení sa s konaním 10. neverejného zasadnutia Súdnej rady Slovenskej republiky, ktoré sa konalo 24. októbra 2016, ústavný súd uzatvára, že z priebehu a obsahu zasadnutia súdnej rady nemožno mať rozumné pochybnosti o spôsobilosti kandidátka rozpoznáť (aplikujúci kritériá prednesené v bode 33 tohto nálezu) skutočnosti, ktoré súdna rada mohla vnímať ako problematické pre výkon funkcie sudcu.

Ústavný súd na tomto mieste súčasne pripomína, že sťažovateľka rozsah prieskumu ústavného súdu obmedzila svojou ústavnou sťažnosťou, v ktorej namieta nesúlad namietaného postupu a rozhodnutia súdnej rady výlučne s čl. 30 ods. 4 ústavy. Účelom predmetného ustanovenia o rovnosti prístupu k voleným a iným verejným funkciám je v stanovení takých podmienok, ktoré budú garantovať, že právnymi predpismi akejkoľvek právnej sily, ako aj praxou orgánov verejnej moci nemožno v rovnakom okamžiku a v rovnakej situácii preferovať niektoré skupiny pred inými, prípadne ich vystaviť nerovnosti v podobnej právnej situácii. Porušenie tohto ústavného príkazu je dôvodné vysloviť iba za situácie zistenia diskriminácie osôb v rovnakej faktickej alebo právnej situácii, a to bez rozumného a racionálneho dôvodu (*mutatis mutandis* II. ÚS 161/03, II. ÚS 48/97).

Sťažovateľka však vo vzťahu k označenému článku ústavy predniesla vo svojej ústavnej sťažnosti (a jej doplnení) iba lakonickú ústavnoprávnu argumentáciu, v ktorej chýba adresný ústavný rozmer namietaných okolností a podmienok porušenia čl. 30 ods. 4 ústavy zo strany postupu a rozhodnutia súdnej rady. Ústavný súd po preskúmaní veci v namietanom rozsahu tak uzatvára, že podľa jeho mienky nemohlo dôjsť postupom a napadnutým rozhodnutím súdnej rady k porušeniu práva sťažovateľky na prístup k verejnej funkcii za rovnakých podmienok podľa čl. 30 ods. 4 ústavy, a to ani vtedy, ak napadnuté uznesenie je stručné a nie je bližšie odôvodnené.

K legitimitě napadnutého rozhodnutia pre počet hlasujúcich – 12 členov súdnej rady, kde v rámci ústneho oznámenia o výsledku tajného hlasovania bol na neverejnom zasadnutí súdnej rady oznámený výsledok hlasovania s pomerom hlasov 8 členov za sudcovskú spôsobilosť sťažovateľky, 1 člen proti, 3 členovia sa zdržali – ústavný súd ďalej uvádza, že legitimita napadnutého rozhodnutia sa nemeria počtom hlasujúcich členov (za predpokladu splnenia kvóra pre uznášaniaschopnosť) v konkrétnej veci, ale legitimita je v tomto prípade vecou dôveryhodnosti (transparentnosti) samotnej súdnej rady a jej rozhodovacej činnosti (resp. vecou poznania a správnej aplikácie práva). Vo veci sťažovateľky bola súdna rada uznášaniaschopná a hlasovanie prebehlo v súlade so zákonom o

	<p>súdnej rade. Ani v tomto prípade nedošlo k porušeniu čl. 30 ods. 4.</p> <p>Napokon ústavný súd vyslovuje, vnímajúc princíp minimalizácie zásahov do právomocí iných orgánov verejnej moci a rešpektujúc vyvíjajúcu sa tradíciu súdnej rady. Na základe predložených konklúzií tak ústavný súd ústavnej sťažnosti sťažovateľky nevyhovel (výrok nálezu).</p> <p><u>Ústavný súd Slovenskej republiky rozhodol:</u></p> <p>Ústavnej sťažnosti nevyhovuje.</p>
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESELP a iných súdov	<p>Ústavný súd Slovenskej republiky: PL. ÚS 2/2012, II. ÚS 29/2011, I. ÚS 396/2016, II. ÚS 161/03, II. ÚS 48/97, II. ÚS 269/09</p>
súvisiace právne predpisy	<p>zákon č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov zákon č. 185/2002 Z. z. o Súdnej rade Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov</p>
kľúčové slová	<p>rozhodnutie-nepreskúmateľnosť sudca-nespôsobilosť vykonávať funkciu rozhodnutie-odôvodnenie práva a slobody – politické-právo na prístup k voleným a iným verejným funkciám Súdna rada Slovenskej republiky</p>

spisová značka	I. ÚS 443/2018
populárny názov	Právo na zákonného sudcu
sudca spravodajca	Rastislav Kaššák
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	28.07.2020
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	<p>Ústava Slovenskej republiky čl. 48 ods. 1 ústavný zákon č. 23/1991 Zb., ktorým sa uvádza Listina základných práv a slobôd čl. 38 ods. 1 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1</p>
analytická právna veta	<p>Podľa § 397 ods. 2 Trestného poriadku o návrhu na povolenie obnovy konania, ktoré sa skončilo právoplatným rozhodnutím súdu, rozhoduje iný samosudca alebo iný senát súdu, ktorý vo veci rozhodol v prvom stupni. V predmetnom ustanovení Trestného poriadku je explicitne uvedené, že obmedzenie sa týka výlučne súdu prvého stupňa.</p>
skutkový stav a základné fakty	<p>Sťažovateľ bol rozsudkom Vojenského obvodového súdu Banská Bystrica zo 6. marca 1981 v spojení s uznesením Vyššieho vojenského súdu Trenčín z 25. marca 1981 odsúdený pre spáchanie trestného činu nenastúpenia služby v ozbrojených silách podľa § 269 ods. 1 v tom čase účinného zákona č. 140/1961 Zb. Trestný zákon a bol mu uložený nepodmienečný trest odňatia slobody v trvaní troch rokov. Dôvodom odsúdenia bola skutočnosť, že sťažovateľ vzhľadom na svoje svedomie a náboženské presvedčenie (Svedkovia Jehovovi) odoprel vykonať vojenskú službu v Československej ľudovej armáde. Uložený trest odňatia slobody vrátane väzby bol vykonaný v celom rozsahu. Uznesením vojenského obvodového súdu z 29. mája 1991 bol už uvedený rozsudok vojenského obvodového súdu podľa § 14 ods. 1 písm. f) zákona č. 119/1990 Sb. o súdnej rehabilitácii vo vtedy platnom znení vo výroku o treste zrušený. Následným rozsudkom vojenského obvodového súdu zo 6. marca 1992 bol sťažovateľovi pri nezmenenom výroku o vine uložený trest odňatia slobody</p>

	<p>v trvaní dvanástich mesiacov s podmieneným odkladom výkonu trestu na skúšobnú dobu dvanásť mesiacov. Na základe odvolania sťažovateľa vyšší vojenský súd rozsudkom z 8. apríla 1992 napadnutý rozsudok zrušil vo výroku o treste a rozhodol, že pri nezmenenom výroku o vine upúšťa od potrestania. Uznesením Okresného súdu Banská Bystrica z 12. mája 2017 bola vo veci vedenej bývalým vojenským obvodovým súdom povolená obnova konania a bol zrušený výrok o vine v rozsudku vojenského obvodového súdu zo 6. marca 1981 v spojení s uznesením vyššieho vojenského súdu z 25. marca 1981. Na základe sťažnosti prokurátora krajský súd napadnutým uznesením zrušil uznesenie okresného súdu o povolení obnovy konania a vec mu vrátil na ďalšie konanie.</p>
<p>z odôvodnenia</p>	<p>Ústavný súd za podstatu tejto ústavnej sťažnosti považoval namietané porušenie sťažovateľovho základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy a podľa čl. 38 ods. 1 listiny, ako aj práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením krajského súdu. K porušeniu ním označených práv malo dôjsť v dôsledku toho, že podľa tvrdenia sťažovateľa ustanovenie § 397 ods. 2 Trestného poriadku sa malo aplikovať aj na konanie, predmetom ktorého bolo vydanie napadnutého uznesenia, pretože jeden z členov predmetného senátu krajského súdu už v minulosti rozhodoval vo veci sťažovateľa, a to na súde druhého stupňa. Sťažovateľ teda nesúhlasí s prísnou aplikáciou uvedeného ustanovenia Trestného poriadku len vo vzťahu k prvostupňovému konaniu, ale zastáva názor, že je ho nutné aplikovať aj na predchádzajúce konanie, resp. pôsobenie sudcu na súde druhého stupňa. Sťažovateľ ďalej namietal, že jeho právo na zákonného sudcu bolo porušené aj tým, že už v texte menovaný sudca, ktorý bol členom senátu krajského súdu, ktorý vydal napadnuté uznesenie, mal byť z konania vylúčený aj pre jeho, podľa dochovaných informácií, pozitívny „kádrový posudok“, ak rozhodoval vo veci sťažovateľa, ktorý bol súdený za to, že vzdoroval proti minulému – komunistickému režimu.</p> <p>Sťažovateľ v prvom rade namietal to, že ustanovenie § 397 ods. 2 Trestného poriadku sa malo aplikovať aj na konanie, predmetom ktorého bolo vydanie napadnutého uznesenia, a to z dôvodu, že podľa neho sa predmetné ustanovenie Trestného poriadku má vzťahovať aj na už menovaného sudcu, ktorý pred tým rozhodoval v sťažovateľovej veci ako sudca druhostupňového súdu. Teda, že uvedené ustanovenie Trestného poriadku by sa malo vzťahovať na všetky predošlé konania sťažovateľa, v ktorých bol tento sudca činný.</p> <p>Podľa § 397 ods. 2 Trestného poriadku o návrhu na povolenie obnovy konania, ktoré sa skončilo právoplatným rozhodnutím súdu, rozhoduje iný samosudca alebo iný senát súdu, ktorý vo veci rozhodol v prvom stupni.</p> <p>V predmetnom ustanovení Trestného poriadku je explicitne uvedené, že obmedzenie sa týka výlučne súdu prvého stupňa. V takýchto intenciách postupoval aj krajský súd, ako to koniec koncov vyplýva aj z vyjadrenia krajského súdu uvedeného v bode 8 tohto rozhodnutia „... uvedené ustanovenie z konania o návrhu na povolenie obnovy konania vylučuje len účasť toho sudcu alebo senátu, ktorý rozhodol vo veci v prvom stupni...“. Ústavný súd aj s poukazom na svoju predchádzajúcu judikatúru uplatnenú napríklad v rozhodnutí pod sp. zn. I. ÚS 343/2014 dospel k záveru, že takéto uplatnenie a výklad § 397 ods. 2 Trestného poriadku je možné považovať za ústavne konformný a udržateľný. Z uvedeného dôvodu preto ústavný súd tejto námietke, resp. časti ústavnej sťažnosti sťažovateľa nevyhovел.</p> <p>Ako v poradí druhý dôvod sťažovateľ namietal, že na rozhodovaní pri vydaní napadnutého uznesenia sa sťažovateľom menovaný sudca ako člen senátu krajského súdu nemal zúčastniť a o jeho veci rozhodovať kvôli existencii kladného posudku na tohto sudcu z roku 1976 týkajúceho sa jeho (sudcovho) vzťahu k moci (komunistickej), za odpor ku ktorej bol sťažovateľ stíhaný.</p>

	<p>Podľa § 3 ods. 3 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch“) zákonný sudca je sudca, ktorý vykonáva funkciu sudcu na príslušnom súde a bol určený v súlade so zákonom a s rozvrhom práce na konanie a rozhodovanie o prejednávanej veci. Ak súd rozhoduje v senáte, zákonnými sudcami sú všetci sudcovia určení podľa rozvrhu práce na konanie a rozhodovanie v senáte...</p> <p>Ak teda ústavný súd dospel k záveru, ako je uvedený v bode 22 tohto rozhodnutia, zároveň je potrebné uviesť, že ani tento druhý sťažovateľom uvádzaný dôvod, pre ktorý malo dôjsť k porušeniu jeho základného práva na zákonného sudcu, nie je možné vyhodnotiť ako opodstatnený.</p> <p>Z vyjadrenia krajského súdu vyplýva, že „... minulosť tohto sudcu pred rokom 1990, na ktorú sťažovateľ v sťažnosti poukazuje, bola už po roku 1989 preverovaná na to zákonom ustanoveným postupom... menovaný sudca sa tejto procedúre podrobil, navyše na federálnej úrovni, keďže vykonával funkciu vojenského sudcu...“. Je teda zrejme, že sudca, ktorého nezaujatosť sťažovateľ namieta, bol po zmene spoločensko-politických a právnych pomerov po roku 1989 preverovaný v rámci v tom čase zákonom na to ustanoveným postupom, resp. bola, v dnešnom jazyku povedané, zisťovaná a overovaná jeho spôsobilosť zastávať a vykonávať funkciu sudcu aj s prihliadnutím na jeho dovtedajšie pôsobenie v tomto povolaní. Uvedený proces preto ústavný súd nemá ani na základe skutočností uvedených sťažovateľom dôvod spochybňovať. Je zrejme, že celkovým zámerom v rámci obnovy konania vo veci samej zo strany sťažovateľa bolo zmeniť výrok rozsudku z „vinný“ na „nevinný“, aj keď už rozhodnutím, o ktorého obnovu žiadal, bolo upustené od potrestania. Len pre doplnenie ústavný súd na tomto mieste uvádza, že aj na základe vlastnej rozhodovacej činnosti je mu známe, že aj v obdobných konaniach iných osôb, ktoré boli v porovnateľnom či priam totožnom postavení so sťažovateľom, vedených po roku 1990, boli vydávané rozhodnutia, keď tieto osoby boli tak ako sťažovateľ síce uznané vinnými z porušenia zákona v dôsledku nenastúpenia služby v ozbrojených silách, pričom im bol zároveň uložený podmienený trest odňatia slobody, resp. bolo od potrestania úplne upustené, ako to bolo aj v prípade sťažovateľa. Z toho vyplýva, že takýto postup bol bežnou praxou vo vydávaní rozhodnutí v rámci konaní v súvislosti so súdnymi rehabilitáciami.</p> <p>Vzhľadom na uvedené preto ústavný súd ani v súvislosti s touto druhou námietkou sťažovateľa nedospel k záveru o porušení jeho základného práva na zákonného sudcu a ústavnej sťažnosti ani v tejto časti nevyhovetl.</p> <p><u>Ústavný súd Slovenskej republiky rozhodol:</u></p> <p>Ústavnej sťažnosti nevyhovuje.</p>
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESEF a iných súdov	Ústavný súd Slovenskej republiky: I. ÚS 343/2014
súvisiace právne predpisy	zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov
klúčové slová	práva a slobody – právo na súdnu a inú právnu ochranu-právo na zákonného sudcu sudca-námietka zaujatosti obnova konania-obnova konania v trestnom konaní

spisová značka	I. ÚS 544/2019
populárny názov	Trovy konania - hodnota sporu
sudca spravodajca	Jana Baricová
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb

druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	28.07.2020
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 ústavný zákon č. 23/1991 Zb., ktorým sa uvádza Listina základných práv a slobôd čl. 36 ods. 1 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov
analytická právna veta	Pokiaľ má byť rozhodnutie o výške trov konania logickým a nesporne i spravodlivým ukončením celého súdneho konania, nemožno hodnotu predmetu sporu posudzovať formalisticky podľa toho, akú reálnu hodnotu vec, o ktorú v konaní ide, má, ale v širších súvislostiach, na základe komplexného zhodnotenia okolností kauzy a následne i rozhodnutia v merite veci. Spravodlivosť totiž musí byť prítomná v každom procese, v ktorom sa interpretuje a aplikuje právo.
skutkový stav a základné fakty	Sťažovateľka je jednou z dedičiek po nebohej, na návrh ktorej sa na okresnom súde viedlo konanie proti žalovanej o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti. Dôvodom podania žaloby bola kúpna zmluva, ktorou právna predchodkyňa sťažovateľky predala žalovanej nehnuteľnosť, avšak táto kúpna zmluva trpela dôvodmi absolútnej neplatnosti. Z príloh pripojených k ústavnej sťažnosti ďalej vyplýva, že po podaní žaloby o určenie vlastníckeho práva bolo vyhovené protestu prokurátora proti rozhodnutiu o povolení vkladu vlastníckeho práva v prospech žalovanej. Rozhodnutie o povolení vkladu vlastníckeho práva v prospech žalovanej bolo zrušené a právna predchodkyňa sťažovateľky sa opätovne stala vlastníčkou nehnuteľnosti. Na základe uvedeného odpadol dôvod podanej žaloby o určenie vlastníckeho práva, a preto právna predchodkyňa sťažovateľky vzala žalobu v celom rozsahu späť. Okresný súd uznesením z 2. decembra 2016 konanie zastavil a právnej predchodkyňi sťažovateľky priznal náhradu trov konania. Proti tomuto rozhodnutiu v časti výroku o trovách konania podala žalovaná odvolanie. Krajský súd uznesením z 26. júla 2017 rozhodnutie okresného súdu vo výroku o náhrade trov konania zrušil a vec vrátil okresnému súde na ďalšie konanie. Okresný súd následne uznesením z 28. marca 2019 rozhodol, že žalovaná proti voči sťažovateľke (a ďalším právnym nástupcom) nárok na náhradu trov prvoinštančného a druhoinsťančného konania v rozsahu 100 %. Nadväzne okresný súd uznesením zo 7. júna 2019 vydaným vyšším súdnym úradníkom zaviazal sťažovateľku (spoločne a nerozdielne s ďalšími právnymi nástupcami) k povinnosti zaplatiť žalovanej trovy prvoinštančného konania vo výške 367,27 € a trovy odvolacieho konania vo výške 92,20 €. Napadnutým uznesením vydaným sudcom okresného súdu bolo rozhodnutie vyššieho súdneho úradníka na základe sťažnosti žalovanej zmenené, a to pokiaľ ide o výšku týchto trov na sumu 2.049,93 €. Zmenu rozhodnutia odôvodnil sudca okresného súdu tým, že predmet konania je oceniteľný v peniazoch, pričom podľa jeho názoru bolo potrebné vychádzať z hodnoty predmetu sporu, ktorým bola suma 32 108,75 €, za ktorú pôvodná žalobkyňa predala nehnuteľnosť.
z odôvodnenia	Predmetom ústavnej sťažnosti je nesúhlas sťažovateľky s napadnutým uznesením okresného súdu, ktorým bola sťažovateľka zaviazaná (spolu s ďalšími žalovanými spoločne a nerozdielne) na náhradu trov konania žalovanej, pričom pri ich výpočte vychádzal z ceny nehnuteľnosti, za ktorú právna predchodkyňa sťažovateľky predala nehnuteľnosť tretej strane. Sťažovateľka vidí v napadnutom uznesení porušenie svojich práv, pričom v prospech svojho sťažnostného petitu prednáša niekoľko námietok. Podstata prvej z nich tkvie v tom, že predmetom konania bola neplatnosť kúpnej zmluvy (a z toho plynúci petít o určenie vlastníckeho práva), podľa ktorej právna predchodkyňa sťažovateľky predala žalovanej nehnuteľnosť za cenu 1 500 €, a preto mal okresný súd podľa názoru sťažovateľky vychádzať pri vyčíslení trov konania

z takto určenej tarifnej hodnoty. Druhá námietka smeruje k rezignácii okresného súdu na prieskum účelnosti vynaložených trov konania v kontexte konkrétnych skutkových okolností jej kauzy. Napokon sťažovateľka kritizuje rozhodnutie okresného súdu, pretože sa odchyľil od svojej rozhodovacej činnosti v skutkovo a právne analogických veciach bez toho, aby svoj odklon odôvodnil.

Podľa § 10 ods. 2 vyhlášky ak nie je ustanovené inak, považuje sa za tarifnú hodnotu výška peňažného plnenia alebo cena veci alebo práva, ktorých sa právna služba týka, určená pri začatí poskytovania právnej služby; za cenu práva sa považuje aj hodnota pohľadávky, hodnota záväzku a hodnota veci, o ktorej vlastníctvo sa vedie spor alebo ktorej vydanie je predmetom súdneho sporu.

Pre ustálenie predmetu skúmania je z pohľadu ústavného súdu podstatné poukázať v prvom rade na rozdiel medzi rozhodnutím o priznaní nároku na náhradu trov konania (ktoré je vo veci sťažovateľky právoplatné a ústavnou sťažnosťou nedotknuté) a rozhodnutím o výške trov (o ktorého ústavnosť aktuálne ide). Spornou pre strany sporu nie je aplikácia § 10 ods. 2 vyhlášky, ale hodnota predmetu sporu (tarifná hodnota), z ktorej sa vypočítala základná sadzba tarifnej odmeny. Okresný súd vychádzal z tarifnej hodnoty 32 108,75 €, čo je suma, ktorá zodpovedá reálnej hodnote nehnuteľnosti, a za ktorú právna predchodkyňa sťažovateľky previedla vlastnícke právo k nehnuteľnosti na spoločnosť X. Sťažovateľka tvrdí, že tarifnou hodnotou mala byť suma 1 500 €, za ktorú právna predchodkyňa sťažovateľky pôvodne predala nehnuteľnosť žalovanej, na základe absolútne neplatnej kúpnej zmluvy, o ktorej sa viedol spor. Vyriešenie tejto otázky má na sťažovateľku zásadný vplyv, keďže napadnuté uznesenie ju zaväzuje k povinnosti uhradiť žalovanej neprimerane vysokú sumu na trovách konania.

Ako vyplýva z napadnutého rozhodnutia, okresný súd sa pri výklade citovaného ustanovenia vyhlášky dôsledne pridržiaval jeho jazykového textu a tarifnú hodnotu určil s poukazom na reálnu hodnotu nehnuteľnosti. V tejto súvislosti však ústavný súd už viackrát zdôraznil, že k výkladu právnych predpisov a ich inštitútov nemožno pristupovať len z hľadiska textu zákona, a to ani v prípade, keď sa text môže javiť ako jednoznačný a určitý, ale predovšetkým podľa zmyslu a účelu zákona. Jazykový výklad môže totiž v zmysle ustálenej judikatúry ústavného súdu predstavovať len prvotné priblíženie sa k obsahu právnej normy, ktorej nositeľom je interpretovaný právny predpis; na overenie správnosti či nesprávosti výkladu, resp. na jeho doplnenie či spresnenie potom slúžia ostatné interpretačné prístupy postavené na roveň gramatickému výkladu, najmä teleologický a systematický výklad vrátane ústavne konformného výkladu, ktoré sú spôsobilé v kontexte racionálnej argumentácie predstavovať významný korektív pri zistení obsahu a zmyslu aplikovanej právnej normy (IV. ÚS 92/2012, I. ÚS 351/2010, m. m. I. ÚS 306/2010).

Týmto požiadavkám však okresný súd neučinil zadosť, v dôsledku čoho zakladá rozhodnutie okresného súdu týkajúce sa výšky trov konania porušenie práva sťažovateľky na súdnu ochranu a spravodlivý súdny proces. Okresný súd totiž rozhodol o výške trov konania len mechanickým a matematickým posudzovaním reálnej hodnoty predmetu sporu, a neposudzoval ju v širších súvislostiach, najmä s ohľadom na konkrétne okolnosti kauzy. Právna predchodkyňa sťažovateľky (ročník 1930, pozn.) podala žalobu o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti z dôvodu absolútnej neplatnosti kúpnej zmluvy uzatvorenej medzi ňou a žalovanou, ktorú videla v neprimeranosti plnení (vlastnícke právo k pozemku previedla na žalovanú v dôsledku uvedenia do omylu za sumu 1 500 €). Dôvod podanej žaloby medzičasom odpadol, pretože proti rozhodnutiu o povolení vkladu vlastníckeho práva v prospech žalovanej bol podaný protest prokurátora, ktorému bolo vyhovené, a tak sa právna predchodkyňa sťažovateľky (mimo zahájený súdny spor) opätovne stala vlastníčkou nehnuteľnosti, čo vyústilo do späťvzatia žalobného návrhu. Žaloba teda bola podaná dôvodne, k jej späťvzatiu viedli objektívne dôvody – protest prokurátora, na ktorý právna predchodkyňa sťažovateľky nemala dosah, ale v dôsledku ktorého bola zabezpečená ochrana jej vlastníckeho práva. Okolnosti prípadu sú ústavnému súdu z jeho činnosti známe, keďže práve na nich bol vo viacerých prípadoch iných sťažovateľov založený

záver o zásahu do základných práv a slobôd už pri preskúmaní ústavnosti rozhodnutí o nároku na náhradu trov konania (napr. I. ÚS 225/2019, I. ÚS 457/2019, II. ÚS 210/2019, II. ÚS 577/2018).

Vývoj veci (i porovnanie protihodnoty) potvrdil záver, že kúpna zmluva medzi právnou predchodkyňou sťažovateľky a žalovanou bola zjavne v rozpore so zákonom i dobrými mravmi. Je úplne bez významu, že právna predchodkyňa sťažovateľky následne predala nehnuteľnosť za jej reálnu hodnotu. Medzi stranami sporu totiž nebola sporná cena nehnuteľnosti, za ktorú bola v konečnom dôsledku predaná spoločnosti MH Invest, s. r. o., ale suma 1 500 €, ktorú žalovaná vyplatila právnej predchodkyňi sťažovateľky, považujúc ju za primeranú hodnotu nehnuteľnosti. Možno tiež dodať, že sporná kúpna zmluva poskytovala z hľadiska (vtedajšej) hodnoty predmetu sporu určitý návod na to, aby si právna predchodkyňa sťažovateľky mohla pred začatím súdneho sporu vytvoriť predstavu o nákladnosti vedenia sporu. A rovnako to platilo aj pre žalovanú. Za týchto okolností by bolo proti logike a v rozpore s princípmi spravodlivosti prisvedčiť takej interpretácii, v zmysle ktorej by sa tarifná hodnota, z ktorej sa vypočítava základná sadzba tarifnej odmeny pre advokáta, určila z reálnej ceny nehnuteľnosti, keďže v takom prípade by z nej žalovaná na trovách konania v podstate profitovala.

Pokiaľ okresný súd v rámci svojho vyjadrenia tvrdil, že sťažovateľka nevyužila svoje právo reagovať na námietky žalovanej sústredené do jej sťažnosti proti rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka, a preto nemohol zaujať žiaden názor k tvrdeniam sťažovateľky, že je potrebné vychádzať zo sumy 1 500 €, ústavný súd uvádza, že bez ohľadu na využitie alebo nevyužitie práva sťažovateľky na vyjadrenie k sťažnosti protistrany platí zásada iura novit curia. Táto zásada neznamená len to, že súd pozná právo, ale aj to, že si je zároveň vedomý účinkov, ktoré právo v podobe, v ktorej ho súd aplikuje, vyvoláva vo vzťahu k procesnoprávnemu alebo hmotnoprávnemu postaveniu nositeľa práva na súdnu ochranu svojich práv (I. ÚS 59/00). Ak teda okresný súd aplikoval na podklade sťažnosti žalovanej § 10 ods. 2 vyhlášky, jeho interpretácia bola v jeho rukách, nemusel, resp. nemal sa stotožniť s interpretáciou sťažovateľky len preto, že sa k tomu sťažovateľka nevyjadřila, a tak rezignovať na svoju povinnosť vykladať právnu normu ústavne konformne.

Ústavný súd vo svojich doterajších rozhodnutiach zreteľne definoval podmienky, pri existencii ktorých má chybná aplikácia podústavného práva všeobecným súdom za následok porušenie základných práv či slobôd jednotlivca. Je to tak vtedy, ak neprípustne postihuje niektoré zo základných práv a slobôd, prípadne opomína možný iný ústavne konformný výklad alebo je výrazom zjavného a neodôvodneného vybočenia zo štandardov výkladu, ktorý je v praxi rešpektovaný, prípadne je v extrémnom rozpore s požiadavkami vecne priliehavého a rozumného usporiadania posudzovaného právneho vzťahu či v rozpore so všeobecne uznávanými zásadami spravodlivosti (I. ÚS 263/2016).

Na podklade uvedeného ústavný súd uzatvára, že pokiaľ má byť rozhodnutie o výške trov konania logickým a nesporne i spravodlivým ukončením celého súdneho konania, nemožno hodnotu predmetu sporu posudzovať formalisticky podľa toho, akú reálnu hodnotu vec, o ktorú v konaní ide, má, ale v širších súvislostiach, na základe komplexného zhodnotenia okolností kauzy a následne i rozhodnutia v merite veci. Spravodlivosť totiž musí byť prítomná v každom procese, v ktorom sa interpretuje a aplikuje právo. Prvú námietku sťažovateľky preto vyhodnotil ústavný súd ako dôvodnú, pričom opodstatnenosť tejto námietky zakladá intenzitou svojho zásahu sama osebe dôvod na vyslovenie porušenia sťažovateľkiných práv.

Ústavný súd Slovenskej republiky rozhodol:

1. Základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd ako

	<p>aj právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Nitra z 20. septembra 2019 porušené boli.</p> <p>2. Uznesenie Okresného súdu Nitra z 20. septembra 2019 zrušuje a vec vracia tomuto súdu na ďalšie konanie.</p> <p>3. Okresný súd Nitra je povinný nahradiť sťažovateľke trovy konania.</p>
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, EStP a iných súdov	<p>Ústavný súd Slovenskej republiky: I. ÚS 225/2019, I. ÚS 457/2019, II. ÚS 210/2019, II. ÚS 577/2018, I. ÚS 59/00, I. ÚS 263/2016</p>
súvisiace právne predpisy	
klúčové slová	<p>trovy konania-náklady konania interpretácia právnych noriem advokát, advokácia-advokátska tarifa práva a slobody – právo na súdnu a inú právnu ochranu-právo na súdnu ochranu advokát, advokácia-náhrada trov právneho zastúpenia</p>

spisová značka	I. ÚS 73/2020
populárny názov	Súdny poplatok - oslobodenie
sudca spravodajca	Jana Baricová
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	07.07.2020
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1
analytická právna veta	Bremeno nákladov na súdne konanie sa nemá prenášať na štát postúpením pohľadávky na nemajetný subjekt, ktorý následne pri jej uplatňovaní na súde bude žiadať oslobodenie od súdnych poplatkov, čím štát o súdny poplatok prichádza.
skutkový stav a základné fakty	<p>Sťažovateľka podala okresnému súdu žalobu o zaplatenie sumy 1 339 587,20 USD s príslušenstvom z titulu neuhradenia kúpnej ceny za dodaný tovar spolu s návrhom na oslobodenie od súdnych poplatkov, v ktorom deklarovala svoje pomery.</p> <p>Okresný súd uznesením zo 6. mája 2019 vydaným vyšším súdnym úradníkom sťažovateľke oslobodenie od súdnych poplatkov nepriznal. V rámci odôvodnenia svojho rozhodnutia uviedol, že mu je z jeho činnosti známe, že sťažovateľka vystupuje ako žalobkyňa i v skoršom konaní vedenom okresným súdom, ktorého predmetom je suma 333 988,93 USD, pričom pohľadávka, ktorá je predmetom tohto skoršieho konania, bola na sťažovateľku postúpená odplatne. Rovnako tak i pohľadávka, ktorá je predmetom aktuálne posudzovaného konania, bola na sťažovateľku postúpená za odplatu vo výške 45 000 €. Predmetom oboch konaní sú teda sumy vysokej hodnoty. Z toho okresný súd vyvodil, že už len samotná existencia súdne vymáhaných pohľadávok v takej výške odôvodňuje záver o nepriznaní oslobodenia od platenia súdnych poplatkov, pretože tieto pohľadávky sú tiež majetkom sťažovateľky. Zároveň uviedol, že podmienky pre oslobodenie od platenia súdnych poplatkov nie sú splnené, pretože sťažovateľka v období do 30. júna 2014 disponovala finančnými prostriedkami na úhradu pohľadávok v celkovej výške 90 000 €, a teda skutočnosti uvedené</p>

	<p>sťažovateľkou v tlačive týkajúce sa jej príjmov nemôžu byť úplné. K tomu dodal, že v prípade jej úspechu v konaní bude sťažovateľke zaplatený súdny poplatok nahradený v podobe trov konania.</p> <p>Proti rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka podala sťažovateľka sťažnosť. Okresný súd, stotožniac sa so závermi vyššieho súdneho úradníka, napadnutým uznesením sťažnosť sťažovateľky zamietol.</p>
<p>z odôvodnenia</p>	<p>Predmetom ústavnej sťažnosti je námietka porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ku ktorému malo dôjsť napadnutým uznesením, ktorým okresný súd nepriznal sťažovateľke oslobodenie od súdnych poplatkov. Okresný súd podľa názoru sťažovateľky nesprávne vyhodnotil jej pomery vo vzťahu k reálnej možnosti úhrady súdneho poplatku za podanú žalobu, a preto vidí v jeho rozhodnutí o nepriznaní oslobodenia od súdnych poplatkov porušenie svojich práv. Okrem toho, v prospech svojho sťažnostného petitu prednáša i námietku, že okresný súd nezohľadnil svoju vlastnú judikatúru, keď v inej veci prejednáwanej medzi totožnými stranami sporu rozhodol o rovnakej otázke (oslobodenia od súdnych poplatkov, pozn.) odlišne.</p> <p>Sťažovateľka svojou ústavnou sťažnosťou kritizuje odôvodnenie napadnutého uznesenia, keďže okresný súd vyhodnocoval jej majetkové pomery za obdobie niekoľkých rokov pred podaním návrhu na oslobodenie od súdnych poplatkov, keď nadobudla sporné pohľadávky, a nie v čase, keď návrh podala. Napadnutému rozhodnutiu teda podľa jej názoru nezodpovedá objektívne existujúci stav. Zároveň namieta, že okresný súd nezohľadnil jej skoršie konanie, v ktorom bola od poplatkovej povinnosti oslobodená.</p> <p>Na účel overenia opodstatnenosti námietok sťažovateľky ústavný súd zo spisového materiálu a najmä z relevantnej časti odôvodnenia napadnutého rozhodnutia zistil, že okresný súd svoje rozhodnutie o nepriznaní oslobodenia od súdnych poplatkov založil na zistení, že pohľadávka uplatňovaná v konaní, v ktorom bolo vydané napadnuté uznesenie, bola na ňu postúpená odplatne za sumu 45 000 €. V skoršom konaní vedenom okresným súdom vystupovala sťažovateľka taktiež v postavení žalobkyne, a na žalovanom sa domáhala zaplata pohľadávky, ktorá bola na ňu postúpená rovnako za odplatu vo výške 45 000 €. V oboch prípadoch mala sťažovateľka uhradiť odplatu do 30. júna 2014. Okresný súd k tomu uviedol, že „samotná existencia súdne vymáhaných pohľadávok v takej výške odôvodňuje záver o nepriznaní oslobodenia od platenia súdnych poplatkov, nakoľko tieto pohľadávky sú súčasťou majetku žalobkyne“. Zároveň doplnil, že táto skutočnosť svedčí o nepresnom, resp. neúplnom vyplnení tlačiva pre dokladovanie pomerov strany sporu, ktorá žiada o oslobodenie spod poplatkovej povinnosti. Okolnosť, že k úhrade odplaty došlo ešte v roku 2014, vyhodnotil okresný súd ako nepodložené tvrdenie, a preto naň neprihliadal.</p> <p>Vo vzťahu k námietke sťažovateľky o tom, že v otázke oslobodenia od poplatkovej povinnosti rozhodol okresný súd v jej dvoch rozdielnych konaniach odlišne, ústavný súd v prvom rade vo všeobecnosti uvádza, že rozdielna rozhodovacia prax súdu o „totožných“, resp. obdobných veciach nie je žiaduca. Zákonná formulácia princípu právnej istoty vyjadrená v čl. 2 Civilného sporového poriadku chráni hodnotu predvídateľnosti práva, resp. súdnych rozhodnutí ako jednu z najvyšších ústavných hodnôt materiálneho právneho štátu. V zmysle odseku 2 citovaného článku je právnou istotou stav, v ktorom každý môže legitímne očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou najvyšších súdnych autorít; ak takej ustálenej rozhodovacej praxe niet, aj stav, v ktorom každý</p>

môže legitímne očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý spravodlivo. Ak sa spor na základe prihliadnutia na prípadné skutkové a právne osobitosti prípadu rozhodne inak, každý má (podľa odseku 3 tohto článku, pozn.) právo na dôkladné a presvedčivé odôvodnenie tohto odklonu.

Inými slovami, princíp predvídateľnosti rozhodovania a rozhodnutia znamená, že účastníci právnych vzťahov môžu legitímne očakávať, že štátne orgány budú v skutkovo a právne porovnateľných prípadoch rozhodovať rovnako. Iba takýto postup rešpektuje právnu istotu a jeho dôsledné dodržiavanie sa významne pozitívne prejavuje aj v rámci celkového nazerania spoločnosti na význam a úlohu práva. Na druhej strane je nutné uviesť, že predvídateľnosť práva nemožno vnímať absolútne. Obdobnú vec je možné rozhodnúť aj inak než v predošlých prípadoch. V takom prípade je však súd povinný svoje závery riadne, racionálne a ústavne konformne odôvodniť (čl. 2 ods. 3 CSP), a to takým spôsobom, aby predošlé rozhodnutia neboli ignorované, ale práve naopak, aby sa s nimi súd argumentačne vysporiadal. K tomu je potrebné dodať, že v prípade rozhodovania o oslobodení od poplatkovej povinnosti môže dôjsť k vydaniu rozdielnych rozhodnutí aj preto, že majetkové pomery potenciálneho poplatníka sa môžu plynutím času meniť.

Po preskúmaní napadnutého uznesenia ústavný súd konštatuje, že už spomínaným požiadavkám učinil okresný súd vo svojom rozhodnutí zadosť. Hoci okresný súd rozhodol v procesne rovnakých prípadoch odlišne, v rámci napadnutého uznesenia sa vysporiadal s rozhodnutím skorším, ktorým bolo sťažovateľke oslobodenie od platenia súdnych poplatkov priznané, a odôvodnil, prečo nazeral na majetkové pomery sťažovateľky v danej veci inak. Otázkou však zostáva, či okresný súd tieto svoje (od skoršieho rozhodnutia o poplatkovej povinnosti sťažovateľky) rozdielne závery (obsahovo) racionálne a ústavne konformne odôvodnil.

V tejto súvislosti považuje ústavný súd za potrebné uviesť, že účel a podstata inštitútu oslobodenia od súdnych poplatkov spočíva v tom, aby nedochádzalo k odopretiu práva na prístup k súdu v prípadoch, keď majetková situácia strany objektívne neumožňuje uhradiť súdny poplatok. Rozhodovanie súdu o oslobodení od súdneho poplatku preto musí mať na zreteli, aby sa strane len pre jej majetkové pomery neznemožnilo uplatňovať alebo brániť jej právo.

Podľa doslovného znenia § 254 ods. 1 CSP súd na návrh prizná oslobodenie od súdneho poplatku, ak to odôvodňujú pomery strany. V citovanom ustanovení sú tak jednoznačným spôsobom normované relevantné predpoklady na posúdenie priznania oslobodenia od súdnych poplatkov. Na to, aby súd mohol strane priznať oslobodenie od povinnosti platiť súdny poplatok, musia byť kumulatívne splnené dva zákonné predpoklady, a to návrh na oslobodenie od súdneho poplatku a pomery strany odôvodňujúce oslobodenie od súdneho poplatku. V nadväznosti na uvedené je nevyhnutné zdôrazniť, že diskrečná právomoc súdu pri interpretácii tohto ustanovenia je limitovaná v rozsahu a intenciách uvedených dvoch podmienok. Iné podmienky, ktoré citované ustanovenie nepredpokladá, nie je oprávnený skúmať na základe vlastnej iniciatívy, pretože by postupoval ultra vires. Z logického výkladu tohto ustanovenia vyplýva, že relevantnou skutočnosťou, na ktorú je potrebné vziať zreteľ pri posudzovaní oslobodenia od súdneho poplatku, je tiež výška súdneho poplatku, pretože majetkové pomery strany sú skúmané v korelácii k výške súdneho poplatku.

Hoci sa okresný súd v napadnutom uznesení osobitným spôsobom nezmienil o použití čl. 5 CSP, z jeho obsahu možno vyvodiť, že nazeral na deklarované majetkové pomery sťažovateľky i skrz obsah daného článku, ktorý v prvej vete deklaruje, že zjavné zneužitie práva nepožíva právnu ochranu. Odôvodnením

	<p>napadnutého uznesenia poukázal na možnosť špekulatívneho prevodu pohľadávky na účel zneužitia práva na oslobodenie od súdnych poplatkov. V prípade takého zneužitia práva nie je na mieste úvaha ani o čiastočnom oslobodení spod poplatkovej povinnosti. Ústavný súd chápe námietky sťažovateľky, ktoré by za obvyklých okolností boli svojou relevantnosťou spôsobilé vyvolať zo strany ústavného súdu úvahu o prípadnom zásahu do rozhodnutia všeobecného súdu. Na druhej strane však ústavný súd porozumel úvahám okresného súdu, ktorý disponujúc viacerými informáciami o veci sťažovateľky zohľadnil celkový kontext jej majetkovej situácie a súčasne zvážil, či zo strany sťažovateľky nejde o obchádzanie zákona na účel získania neoprávnenej výhody spočívajúcej v oslobodení od súdnych poplatkov.</p> <p>Z hľadiska posudzovania ústavnej udržateľnosti napadnutého uznesenia nebola bez významu ani okolnosť, že vzhľadom na hodnotu predmetu sporu išlo o súdny poplatok v takmer maximálnej možnej výške, t. j. 33 123,50 €, na zaplatenie ktorého si sťažovateľka podľa predloženej zmluvy z 20. septembra 2019 vzala pôžičku od spoločnosti X, zastúpenej ..., a v rámci bodu 4 tejto zmluvy bolo dohodnuté, že „úrok za poskytnutie pôžičky bude dojednaný v osobitnej dohode“. Ten istý je pritom i konateľom spoločnosti Y, ktorá na sťažovateľku postúpila pohľadávku, ktorá je predmetom aktuálne posudzovaného (i skoršieho, pozn.) konania. Za týchto očividne prepojených skutkových okolností nemožno prijať záver, že by bolo nespravodlivé žiadať od sťažovateľky splnenie poplatkovej povinnosti a skutočnosť, že sťažovateľka na popísanom pozadí súdny poplatok uhradila, svedčí o tom, že nepredstavovala pre sťažovateľku obmedzenie, ktoré by narušilo samotnú podstatu jej práva na prístup k súdu.</p> <p>V závere ústavný súd i s poukazom na uznesenie Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. IV. ÚS 1183/13 z 12. septembra 2013 poznamenáva, že sťažovateľka si ako postupníčka musela byť vedomá, že bude prípadne znášať aj náklady na vymáhanie pohľadávky. Pritom je potrebné zdôrazniť, že bremeno nákladov na súdne konanie sa nemá prenášať na štát postúpením pohľadávky na nemajetný subjekt, ktorý následne pri jej uplatňovaní na súde bude žiadať oslobodenie od súdnych poplatkov, čím štát o súdny poplatok prichádza.</p> <p><u>Ústavný súd Slovenskej republiky rozhodol:</u></p> <p>Ústavnej sťažnosti nevyhovuje.</p>
<p>použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESEP a iných súdov</p>	<p>Ústavný súd Slovenskej republiky: II. ÚS 142/04, III. ÚS 344/2012, II. ÚS 134/2015, II. ÚS 361/2015</p> <p>Ústavný súd Českej republiky: IV. ÚS 1183/13</p> <p>Európsky súd pre ľudské práva: Jedamski a Jedamska proti Poľsku, 26. 7. 2005</p>
<p>súvisiace právne predpisy</p>	<p>zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok</p>
<p>klúčové slová</p>	<p>poplatok-súdny práva a slobody – právo na súdnu a inú právnu ochranu-právo na súdnu ochranu poplatok-oslobodenie</p>

Upozornenie :

Prehľad vybraných rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „prehľad“) je neoficiálnym dokumentom, ktorý slúži výlučne na informovanie o rozhodovacej činnosti Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“). Prehľad zostavuje Analytické oddelenie Odboru súdnych poradcov a súdnej agendy Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky z rozhodnutí ústavného súdu, písomne vyhotovených a odoslaných účastníkom konania v danom období. Prehľad nezaväzuje ústavný súd a nenahrádza jednotlivé rozhodnutia ústavného súdu, z ktorých bol zostavený.